

Fullveldi setur stór krøv til fyrisitingina

- Hóast tað er ein sannroynd, at meginparturin av okkara samfelag verður ríkin eftir føroyskum lógum og fyrisiting av føroyskum myndugleikum, fer tað at seta stór krøv til lóggávu, fyrisiting og figging, fáa vit fullveldi, sigur fyrisitingarþólkurin í Hvítubók

Av vinnuálmum er flogferðslan hitt størsta, ið heimastýrið onga formliga ábyrgd hevur av. Men øll flogferðsla verður skipað eftir teimum treytum, sum settar verða av millumtjóða og aljóða reglum og forskriftum, tí verður ikki tørvur á stórvegis broytingum í lóggávu, tá ið ábyrgdin verður flutt til Føroya

TURID KJØLBRO

Álitid, sum fyrisitingarþólkurin hevur evnað um før-

oyksu fyrisitingina, er seinna fylgibind til Hvítubók. Her verður útgreinað, hvørji ábyrgdarøkini hjá

donsku ríkismyndugleikunum eru í Føroyum, eins og hugt verður at, hvussu nógv tey donsku økini kosta í

dag.

Greitt er, at fáa Føroyar fullveldi fer tað at seta stór krøv til lóggávu, fyrisiting

og figging, hóast tað er ein sannroynd, at meginparturin av okkara samfelag sum er verður ríkin eftir føroyskum lógum og fyrisiting av føroyskum myndugleikum. Hetta tí, at danska ríkið framvegis hevur ábyrgdina av fleiri stórum økjum, sum koma undir føroyskt málráði.

Tyngstu økini eru fiskiveiðiefirlit, tilbúgving, havumhvørvisvernd, skipastryggleiki, flogferðsla, fólkakirkja, figgjarfeirlit, dómsvald, ákærvald, lög-regla og uttanríkisráð, her uppi í trygdarmál og lutteka í millumtjóða felagsskapum. Myndugleikarnir eru famir undir fyrirreikingar at fáa nokur av hesum økjum undir føroyskt málráði.

Stórar tillagingar

Gera føroyingar av, at tað er fullveldiskósinn sum skal setast, verður neyðugt at fara undir fyrirreikingar til eisini at taka ábyrgdina av øðrum økjum, ella at Danmark umsitur tey eina tíð okkara vegna, umframt, at fyrisitingin verður lagað til føroyskar fortreytir. Samstarv er í dag á nógvum økjum, og tað eigur at halda fram, hóast Føroyar fáa fullveldi. So sum rætturin hjá føroyingum at fáa útbúgving uttanlands, sigur fyrisitingarþólkurin í álitinum, ið er nýggjandi kapitil í Hvítubók.

Fólkakirkjan er einasta málssókið, sum ríkið bæði umsitur og figgjar í dag, og sum kann skipast undir Undirvísing- og mentamálastýrinum, tá fullveldisáttanin verður sett í verk. Men sannlíkt er, at hetta verður føroyskt málssóki undir øllum umstøðum, tí landstýrismaðurin við mentamálið hevur longu sett arbeiðsbólk at fyrirreika yvirtøku av kirkjunni og at

gera uppskot til føroyska kirkjulóggávu. Fólkakirkjan kostar í dag sambært tølum frá ríkisumboðsmanninum umleið 13 mió krónur.

Stovnar undir Almanna- og heilsumálastýrinum hava nógv samstarv við stovnar og myndugleikar í Danmark. Tað týðningarmesta er uttan iva formliga samstarvsavtalan millum sjúkrahúsverkið og ríkissjúkrahúsið og onnur sjúkrahús í Danmark um viðgerð av sjúklingum. Sjúkrahúsverkið rindar allan kostnaðin av hesum samstarvi, og tað fer tí ikki at økja útreiðslurnar, um tað heldur fram.

Øll uttanríkisviðurskipti eru felagsmál, men í royndum virkar heimastýrið fyrri ein part sjálvstøðugt á økinum. Ein uttanlandsdeild við seks fólkom er í Løgmannsskrivstovu, umframt fimm onnur, sum starvast í útlandum. Harafurt eru onnur í miðfyrirskiftinum og í donsku uttanríkisstættunni, sum taka sær av føroyskum viðurskiptum. Fullveldisáttanin setur stór krøv á uttanríkisøkinum. Tveir møguleikar eru. Annar er, at danska uttanríkisstættan framhaldandi tekur sær av føroyskum viðurskiptum. Hin er, at Føroyar tryggja sær rætt at nýta ta donsku stættunni í eini skiftistíð meðan ein veruligt sjálvstøðugt tænasta verður bygd upp.

Tá ið íslendingar finga fullveldi, var sáttmáli gjørdur í eini skiftistíð, har í-búgvamir høvdu fullt rættindi hvør hjá øðrum. Ein áseting kundi verið sum sigur, at føroyingar, sum eru foddir sum danskir ríkisborgarar, varðveita síni rættindi sum danir.

Nýggjur skúli og høll í umbúna á Eiði

Gongst sum bygdaráðið á Eiði vil, verður hol sett á stóra útbýgging av skúlanum næsta ár

TURID KJØLBRO

Eiðisfólk hava tikið nógv stór tøk í seinastuni, og fleiri standa fyrri framman. Í summar tók kommunan í nýtslu eldrasambýlið niðri á Korndalsharði, har 10 fólk búgva, og hetta er tað einasta av sínum slag í økinum. Fyri fáum árum síðani finga eiðisfólk grasliki á fótóltsvøllin, sum kommunan rindaði sjálv. Alt stór tøk fyrri eina lítla kommunu.

Nýggja fólkskúlaáttanin setur stór krøv til skúlan og skúlabygningin, men ikki eitt oyra er sett av til skúla-bygging frá landsins myndugleikum. Vit hava sett okkum fyrri at byggja skúlan út, tí vit hava ov fáar serstovur. Tað kemur at kosta rættliga nógv. Eitt uppskot til útbýgging hevur verið á borðinum, ið er mett at kosta 7-8 mió. krónur, men tað eru

bygdaráðslimir, ið halda, at vit eiga at byggja eina høll afturat skúlanum. Tí er eitt annað uppskot í umbúna.

Bygdaráðslimir eru vanliga rættliga samdir um, hvat skal gerast, men í hesum forinum eru vit ikki á einum máli. Eftir mínum tykki átti ein slík høll, sum er í umbúna, at verðið bygd í felagsskapi við grannakommunurnar. Vit hava ein felagsskúla, sum kommunurnar í økinum eru í felag um, og tað er upplagt, at ein høll varð bygd har um leiðir, sigur Hans Jákup í Kollsbyrgi, bygdaráðsformaður á Eiði.

Bygdaráðið á Eiði hevur verið í sambandi við landstýrismannin í undirvísingarmálum um útbýggingarættanina, men kommunan hevur ikki fingið nakað lyfti um, um landið verður við til at figgja ein part av bygg-

Eiðis bygd fær eftir øllum at døma eina útróttarhøll um ikki so langa tíð

ikostnaðinum. Ein nevnd er sett at endurskoða stuðulsskipanina til skúlabygging í Føroyum, men sum skilst er hetta arbeiðið ikki liðugt enn.

Fara vit í gongd av okkara eintingum, áðrenn landsins myndugleikar hava funnið fram til, hvat gerast skal á økinum, er ikki vist,

at vit fáa endurgoldið nakað frá landinum. Tí hava vit gjørt av at biða eitt sindur enn, tí tað er stórar upphæddir tað snýr seg um.

Støðugt skattaprosent

Kommunuskattaprosentið á Eiði er 18 prosent, og hóast útbýgging av skúlanum og

aðrar ætlanir í kommununi, vil bygdaráðið treyðugt seta prosentíð upp.

Vit hava verið uppi á 18,5 %, ongantíð hægri, og í tvey ár hava vit lækkað niður á 18. Kanska kundu vit lorað eitt sindur, men helst skal tað ligga har í nokur ár framvir.

Skúlin á Eiði er frá sekst-

savnsmynd

iárunum. Bygt er uppi hann eina ferð síðani, annars er einki gjørt uttan vanligt viðlíkahald.

Bygdaráðsformaðurin á Eiði roknar ikki við, at hol verður sett á ættanina í hesum árinum, men hann metir kortini, at tað verður í hesum valskeiðinum.